

"פרי"

חג הסוכות

"צדיק"

[א] חג הזה נקרא זמן שמחתנו דכתיב (ויקרא כ"ג, ט"ז) בסוכות תשבו וגו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וגו' והקשו למה לא עשו זכר למן ולבאר רק לענני הכבוד. אך באמת יש לדקדק אם טעם סוכה זכר לענני הכבוד הזה ליה למימר למען תזכרו כי בסוכות וגו' כמו בציצית למען תזכרו וגו' וכן למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים וכתיב למען ידעו והיינו שיכנס הדעת בלב לדורות והיינו כמו שמצינו ביעקב כשנקרא שמו ישראל על שם כי שרית עם אלהים ואנשים ותוכל והיינו שמקודם היה עליו פחד מעשו ושרו שהוא הס"מ יצר הרע וכתלמיד חכם נדמה לו (הולין צ"א). ואחר כך ותוכל ועם כל זה נגע בכף ירכו שהיה לו עוד טענה. אחר כך כתוב (בראשית ל"ג, ט"ז) ועשו הלך לדרוכו וגו' שלא היה עליו שום קטרוג אז כתיב (שם, י"ח) ויעקב נסע סכותה. ויבן לו בית, שיעקב אבינו ע"ה נשלם באמת מכל וכל ונשאר הקדושה אצלו בקביעות כבית שנאמר (מלכה ז', כ) תתן אמת ליעקב, שפת אמת תכון לעד (משלי י"ב, י"ט). ולמקנהו היינו לבניו ולזרעו שנקראו צאן קדשים כמו שמצינו במדרש (בראשית רבה ע"ג, י"א) שהיה ליעקב אבינו ע"ה ששים ריבוא עדרים ומספר ששים ריבוא היינו מספר

שרשי נפשות ישראל שהיה מכוון נגדם ומשום הכי נקרא מקנהו. עשה סוכות שעל כל פנים יזכו להגנה בצלא דמהימנותא והיינו מהימנותא שלימתא. והיינו ההגנה מיצר הרע וכמו שנאמר (ישעיה ד', ה) וסוכה תהיה לצל יומם וגו' ואיתא (ת"ג תניח: ברעיא מרימנא) ולא בצל סוכת הדיוט דאגין על גופא משמשא אלא צל לאגנא על נשמתא וזה שנאמר מזרם ומטר. והיינו הקליפות כמו שנאמר (תהלים י"א, ה) ימטר על רשעים פחים וכן ביום הכפורים דאיתא (ויקרא רבה כ"א, ה) וישעי ביום הכפורים והיינו מכל התטאים דכתיב (ויקרא ט"ז, כ"ב) ונשא השעיר את כל עוונותם ונדרש (בראשית רבה ס"ה, ט"ז) השעיר זה עשו עוונותם עוונות תם אחרי זה צריך סוכה לאגנא על נשמתא. שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומתחדש בכל יום (סוכה ג"ב) ואלמלא הקב"ה עוזר לו אינו יכול לו. ואיתא (תענית ט"ו, א) צדיקים לאוריהו דכתיב (תהלים צ"ז, י"א) אור זרוע לצדיק ולישרים שמחה דכתיב ולישרי לב שמחה דצדיק נקרא גבור הכובש את יצרו וצריך אור להאיר לו סייעתא להתגבר. ועדיין יש לו עסק ומלחמה ואינו בשמחה. ולישרי לב שזוכה לישר הלב להוריק הרע מלב כסיל גם כן זהו בשמחה.

ויעקב זכה לישרות לב לעולמו עד וישראל זוכין על כל פנים בימי חג הסוכות. וזה מדת הדעת מדתו של יעקב כמו שמובא (והר"ח ח"ב י"ד) עכ"ל ליעקב ברזא הדעת וזה זוכה הישראל בסוכות למען ידעו וגו' שיזכו למדת הדעת שיכנס בלב כי בסוכות הושבתי הגנה מיצר הרע.

ולכן נקרא החג זמן שמחתנו וברעיא מהימנא (והר"ח ח"ב ק"ד) כמה דקודשא בריך הוא נטיל לון לישראל כהני יומין וחרי בהון אוף הכי ישראל נטלי ליה לקודשא בריך הוא לחולקיהון וחדאין ביה שהי יתברך שמח עם ישראל על ידי מדת היראה שזה היה תכלית הבריאה כמו שאמרו (סנה' ל"א) לא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו שנאמר (קדלה ג', ה) והאלהים עשה שייראו מלפניו ובאבות (ו', י"א) כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו והיינו שיתגלה מדת מלכותו מלך שתהא אימתו עליו (קדושין ל"ב) ויש להי' יתברך שמחה שנעשה רצונו. והישראל כשזוכה לישרי לב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות כל מאן דאיהו משרשא וגזעא קדישא הישראל ישבו בסוכות תחת צלא דמהימנותא שיש להם לישראל נייחא ממלחמת היצר הרע ושמתים עם ה' יתברך לישרי לב שמחה ונקרא החג זמן שמחתנו:

[ה] בסוכות החזרו שלוש לשונות שמחה. ושמחת בחגך (דברים ט"ז, י"ח). ובארבעה מינים (ויקרא כ"ג, ט"ז). ושמחתם לפני ה' אלהיכם והייתן את שמחה. והיא נגד מיני שמחה שהחזרו בתפילת ראש השנה ויום הכפורים. ובכן צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלחו וחסידים ברנה יגילו. והוא דעל ידי ימי ראש השנה ויום הכפורים שהם ימי הדין ונופל הפחד כמו שאומרים ובכן תן פחדך. וזהו מדת צדיק כמו שנאמר (בראשית מ"ב, י"ח) את האלהים אני ירא. ואיתא כתנא דכי אליהו רבה (פרק ג') שמחתי מתוך יראתי. וזה שאומרים צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלחו על פי מה שאמרו (תענית ט"ז, א) ישרים לשמחה דכתיב (תהלים צ"ז, י"א) ולישרי לב שמחה. והיא כשזוכין לישרות הלב להוריק הרע מלב כסיל גם כן וחסידים ברנה יגילו על פי מה שנאמר (שם קמ"ט, ב') ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם. ואמרנו דישאל היינו מדריגה הגבוה ונעלה שנקרא ישראל והוא ישמח בעושיו על דרך מה שנאמר (דברים ל"ב, ה) הלא הוא אביך קנך והיינו מי שזוכה למדת עתיקא כמו שכתב

הרמ"ע ז"ל נפש האב מזל לכן בני ציון אלו תלמידי חכמים וכמו שנאמר (ישעיה נ"א, ט"ז) ולאמר לציון עמי אתה ובגמרא (בבא מציעא ל"ג) נדרש הגד לעמי פשעם אלו תלמידי חכמים ואיתא בתיקונים (תיקון כ"א) לתלמידי חכמים דאתקריאו נשמות יתירות וכו' ואלין דמתוספאן לעמא קדישא בערב שבת יחזין לון תלמידי חכמים ביומין דחול היינו שבשבת נקראו ישראל יראי שמי כמו שאמרו בתענית (ת' ופידוש רש"י שם) ואיתא בירושלמי (דמאי פרק ד' הלכה א') אימת שבת על עם הארץ שאף על עם הארץ נופל הפחד הייראה חזו נשמה יתירה שמשגי כל אחד בשבת ותלמידי חכמים אף בחול יראי ה' דכתיב (תהלים ק"א, ה) ראשית חכמה יראת ה' יראת ה' ראשית דעת (משלי א', ה) וזה שנאמר בני ציון יגילו במלכם. כמו שאומרים ישמחו במלכותך שומרי שבת והיינו שמחתי מתוך יראתי. וזה שאומרים וחסידים ברנה יגילו הוא השמחה שזוכין מי שזוכה להיות קשוד בשרש הלא הוא אביך קנך. ובסוכות יש

שלושה מיני השמחות ושמחת בחגך היינו שעל ידי קדושת החג וזוכין לישר הלב שיום הכפורים ישעי ביום הכפורים כמו שאמרו במדרש (ויקרא רבה כ"א, ה) וכל ימי החג צועקים הושענא עד הושענא רבה ישועה גדולה והוא נגד ישרים יעלחו ושמחתם לפני ה' אלהיכם. לפני ה' הוא כמו על ה' שמורה על עתיקא תגו של היורד (זהו ח"ג ע"ט) וזהו השמחה המעולה ישמח ישראל בעושיו והייתן אף שמח אף מיצוטא שמחה קטנה והוא נגד מה שאמר צדיקים יראו וישמחו שמחתי מתוך יראתי: